

ARKEOLOGISK UTREDNING STEG 1 2021

Jonas Carlsson

ARKEOLOGISK UTREDNING INFÖR SOLKRAFTSPARK I HARPLINGE

Halland, Halmstads kommun, Harplinge socken, Wapnö 6:2

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2022:8

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2022

Arkeologisk utredning 2021

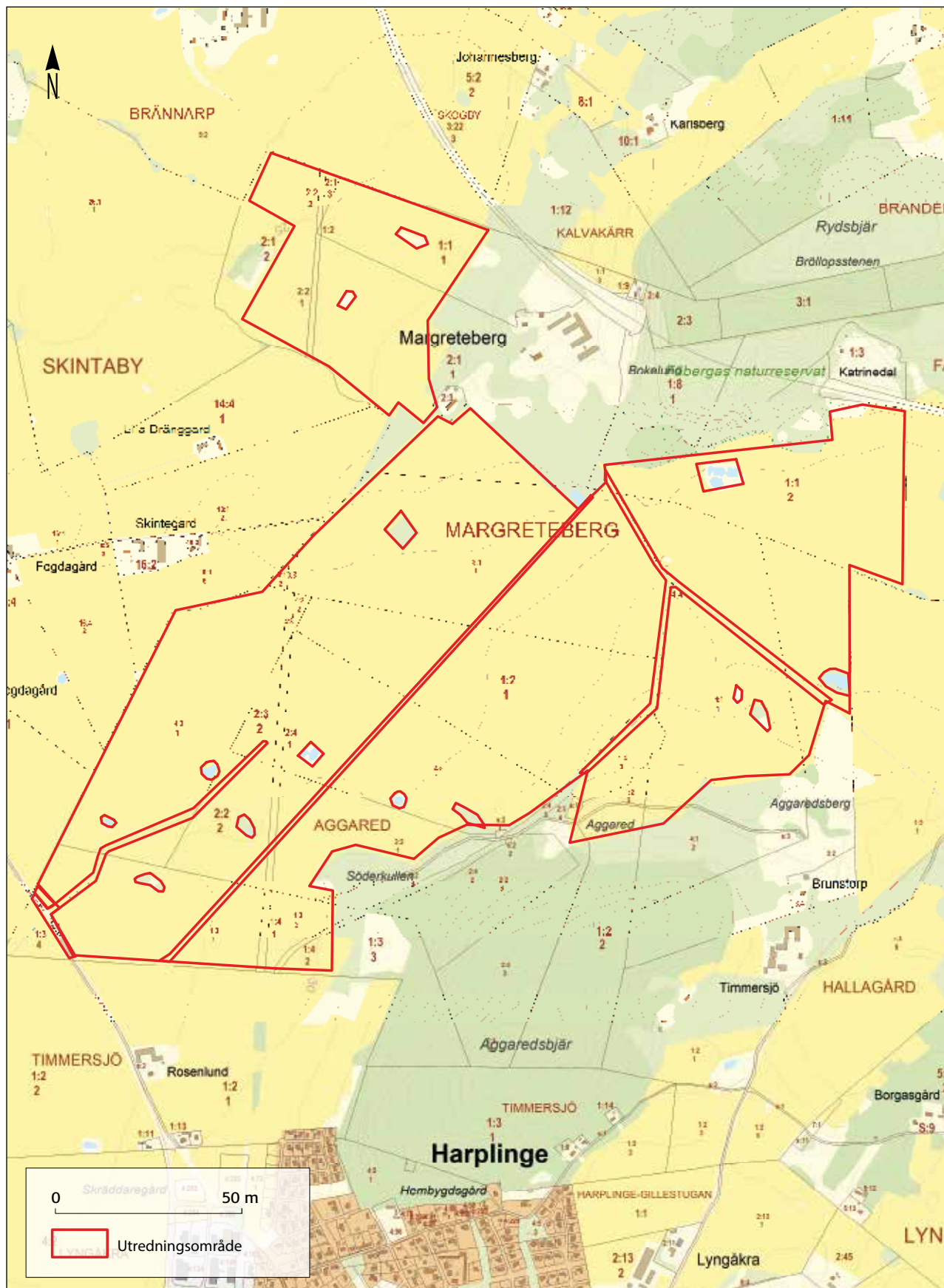
Bild framsida. (Fotonr. 2021-76-8). Foto: Jonas Carlsson

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

Innehåll

Sammanfattning	5
Bakgrund	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Topografi	5
Fornlämningsmiljö	6
Historisk markanvändning	10
Syfte och metod	11
Gis-analys	11
Gradering av ytorna	11
Resultat	11
Fältinventering, övergripande observationer	11
Ytorna	11
Sammantaget	26
Åtgärdsförslag	32
Referenser	32
Tekniska och administrativa uppgifter	33
Rapporter från kulturmiljö halland 2021 och 2022	44

Figur 1. Fastighetskartan med utredningsområdet markerat. Skala 1:15 000.

SAMMANFATTNING

Under november 2021 utförde Kulturmiljö Halland arkeologisk utredning steg 1 av ett 230ha stort område i Harplinge s:n, ca 20km norr om Halmstad. Ytan utgjordes av delvis kuperad åkermark med ett fåtal höjdlägen. Utredningen bestod av fältinventering samt kart- och arkivstudier. Arbetet resulterade i att flertalet partier inom utrett område särskildes som potentiella lägen för okända fornlämningar. Kulturmiljö Halland anser att dessa områden bör genomgå arkeologisk utredning steg 2 innan exploatering kan ta vid. På flertalet platser påträffades även sådana koncentrationer av flinta att dessa registrerades som Möjliga fornlämningar.

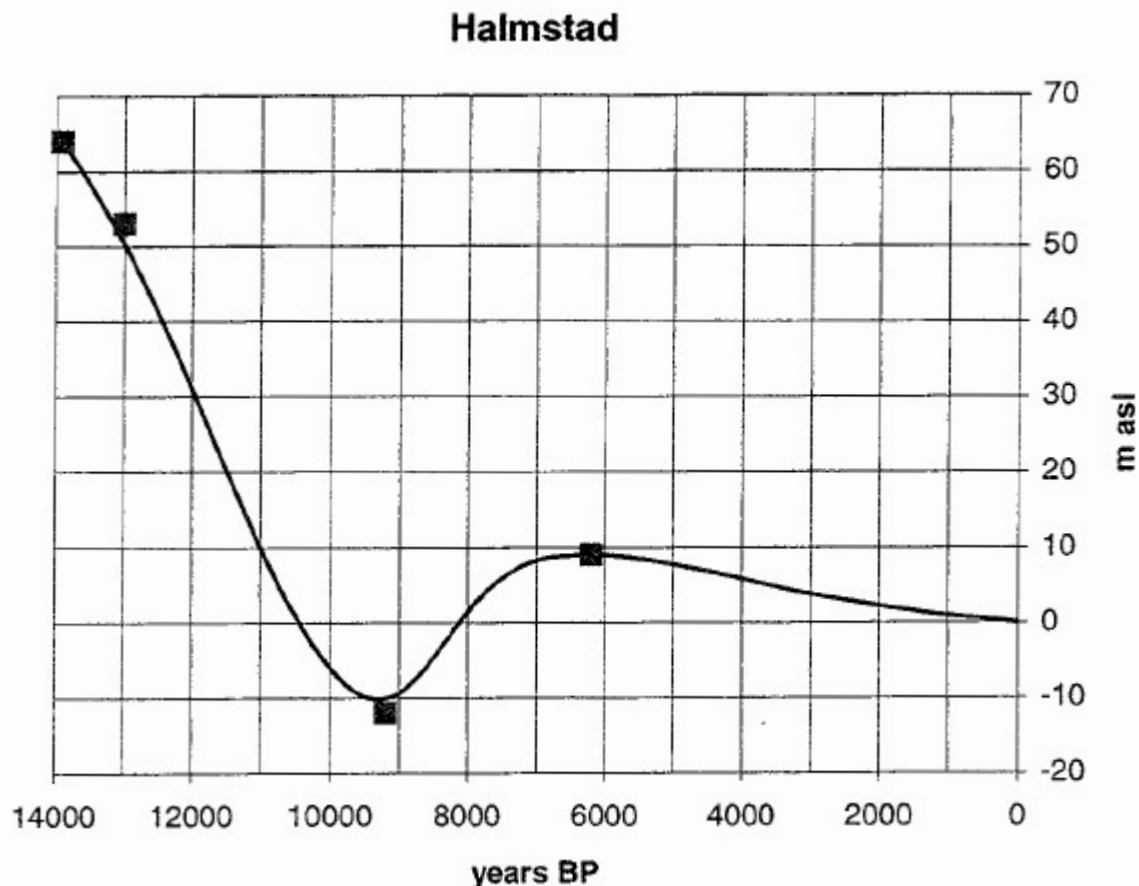
BAKGRUND

I samband med att Neoen Renewables Sweden AB planerar anlägga en solkraftspark strax norr om Halmstad utförde arkeolog från Kulturmiljö Halland (KMH) utredning steg 1 inom fastigheten Wapnö 6:2 på uppdrag av länsstyrelsen. Målet var att utröna om tidigare kända fornlämningar kan komma att påverkas av exploatering, samt hitta partier i området väl lämpade för eventuell utredning Steg 2. Utredningen utfördes under slutet av november 2021 under mestadels, för årstiden, fördelaktiga väderleksförhållanden.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Topografi

Utredningsområdet är beläget i Harplinge socken, ca 20 km norr om Halmstad och ca 5km från kusten till väst. Knappt 2km söderut ligger tätorten Harplinge. Närområdet utgörs främst av flack åkermark med mindre trädridåer, dungar och tillfartsvägar mellan och i åkrarna, med de skogbeksädda höjderna Aggaredsbjär och Rydsbjär som byter landskapet med sina ca 125m höjd. Dessa höjder tillsammans med Nyårsåsen till söder och Steningebjär till norr utgjorde efter Weichelistiden ett skärgårdslandskap, som i takt med att landhöjningen fortsatte övergick till landmassor och ett landskap likt det vi kan se idag (Pässe, T 1996, Fig 2). Därmed har området sedan senpaleolitikum till idag erbjudit goda boplatzmöjligheter. Undergrunden utgörs till största delen av lera med inslag av postglacial sand och silt, i Aggaredsbjäs norra sluttning förekommer ett parti isälvs-sediment. Ett litet parti sandig morän finns också (Fig 3).

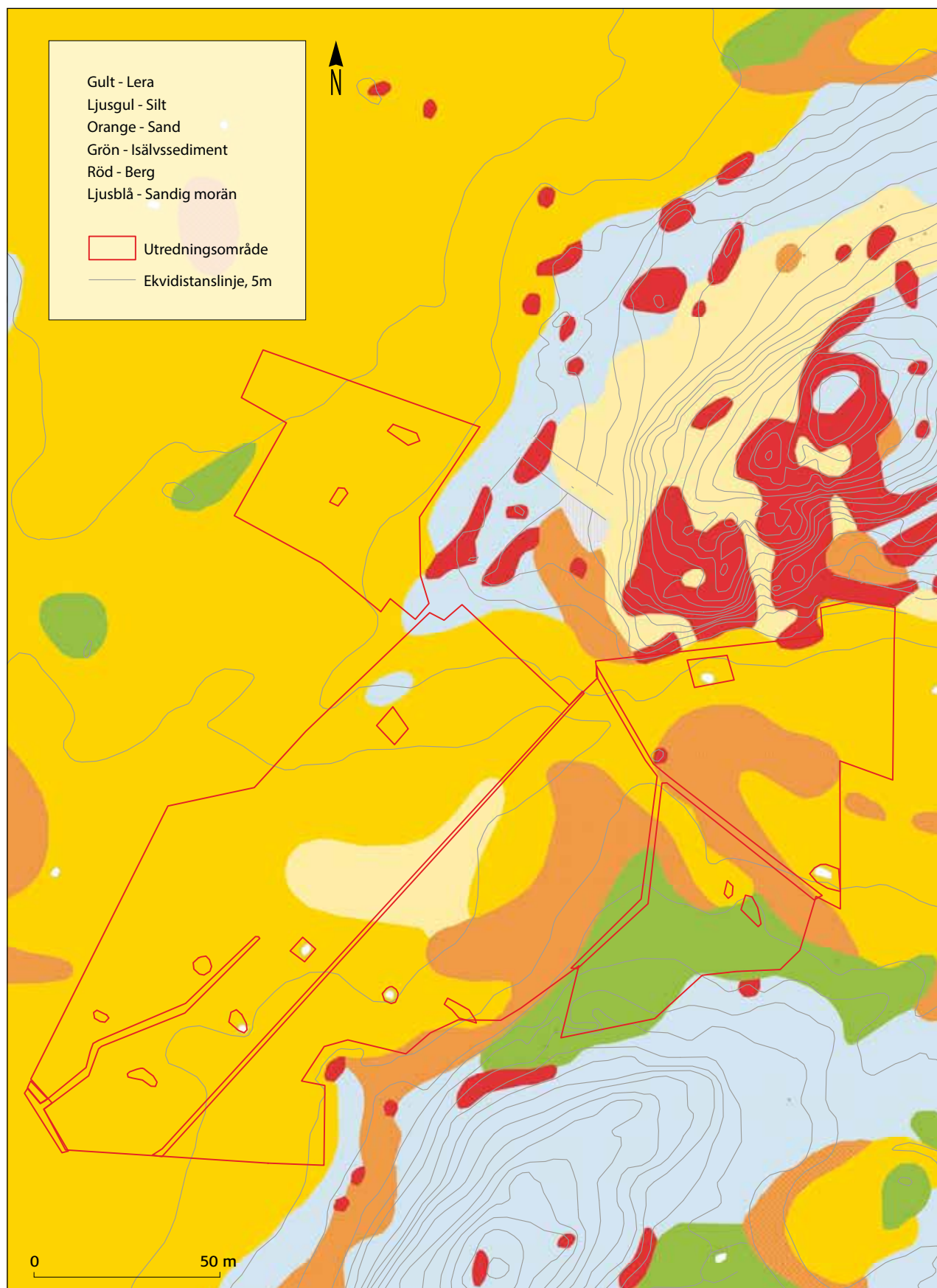
Figur 2. Havsnivåns förändringar i Halmstadsregionen. Påsse, T. 1996.

Utredningsområdet uppgår till 230 ha och är uppdelat i fem ytor som utgörs av åkermark separerade från varandra av grusvägar eller diken. I sin lägsta nivå ligger utredningsområdet ca 21,5 m ö. h. och dess högsta 48 m ö. h. Ytorna är till stor del relativt flacka men partier med sluttningar och kullar förekommer. Undergrunden inom området utgörs till stor del av lera med inslag av bl.a. sand och morän (Fig 3). På flertalet platser finns undantagna områden bestående av dräneringsdammar och mindre träddungar. Ytornas topografi diskuteras mer ingående under "Resultat".

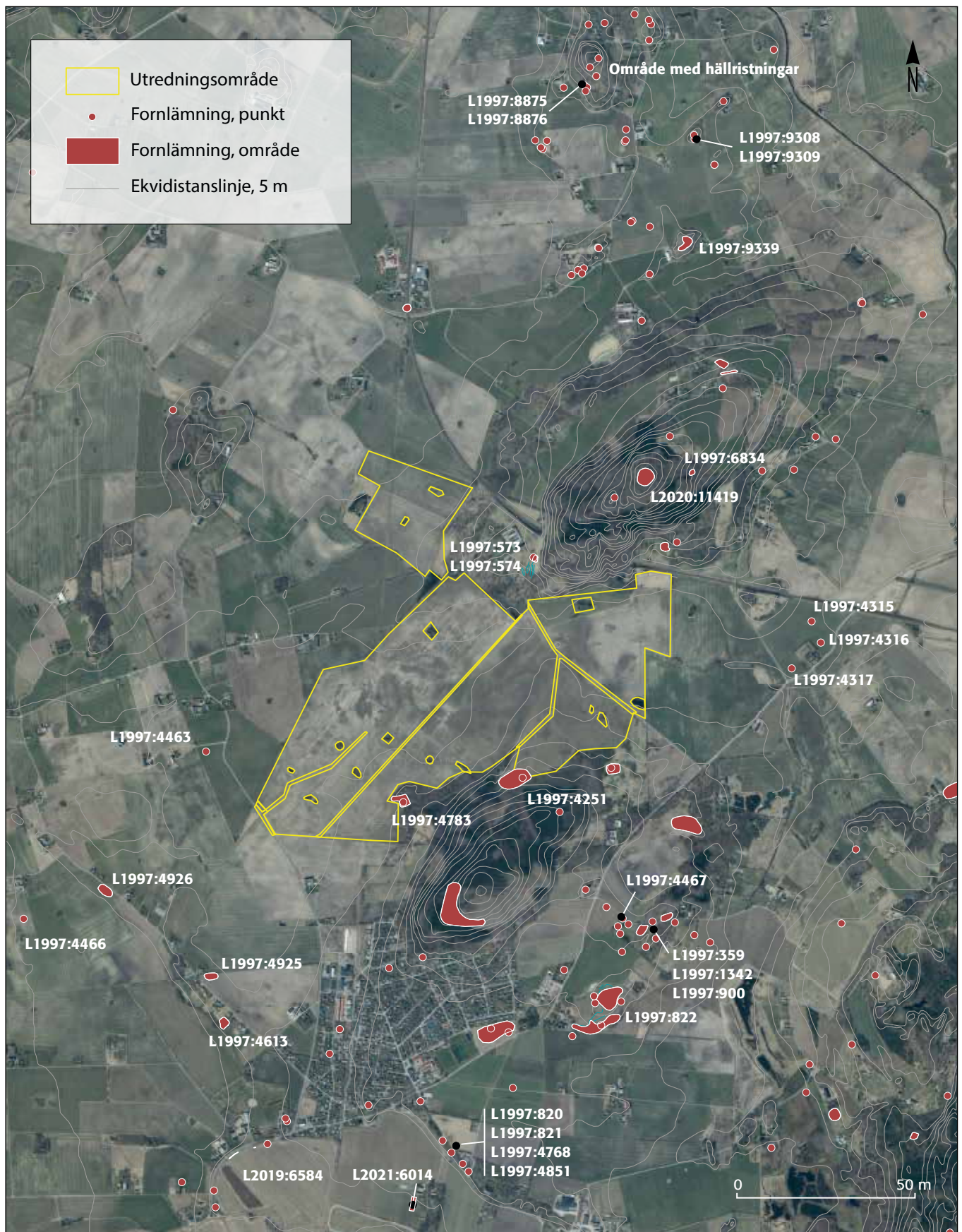
Fornlämningsmiljö

Inom och i direkt anslutning till utredningsområdet finns två fornlämningar registrerade, L1997:4251, bytomt/gårdstomt som i samband med sentida grustäkt helt ska ha schaktats bort, samt L1997:4783, lägenhetsbebyggelse som utgjorts bl.a. av ett bostadshus och två uthus.

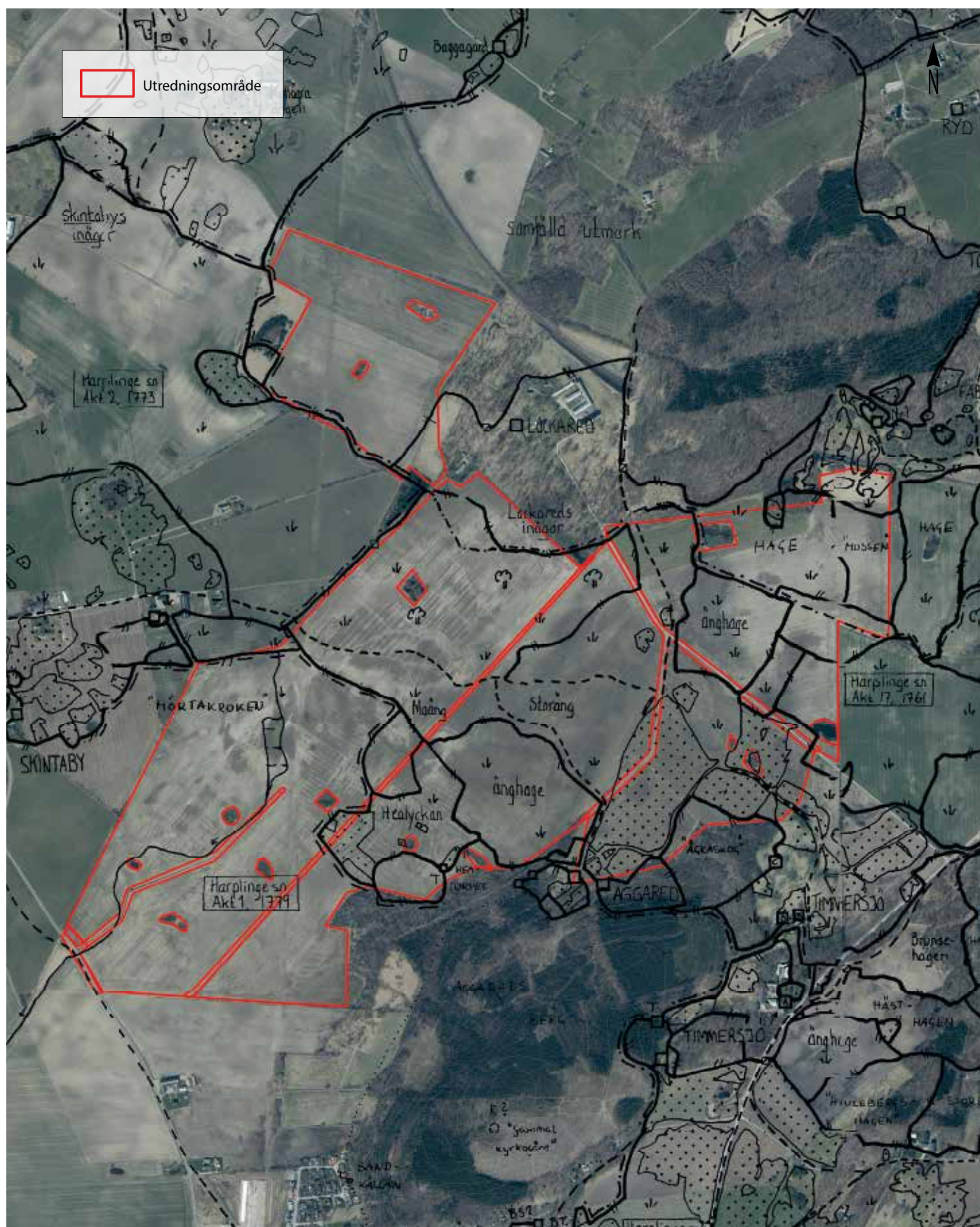
Norr om utredningsområdet på toppen av Rydsbjär upptäcktes 2020 en fornborg, ca 90m i diameter (L2020:11419). Vid foten av samma berg finns ett par lämningar från historisk tid, L1997:573 lägenhetsbebyggelse och L1997:574 färdvägssystem samt L1997:6834, en husgrund. Vidare norröver Rydsbjär har flertalet hållristningslokaler påträffats, dessa består av en mängd skålgropar, en fotsula, skepp och rännor. Utöver hållristningarna finns ett flertal högar, bl.a. L1997:9308, L1997:9309, L1997:8875, L1997:8876, samt ett gravfält, L1997:9339, som utgörs av sex högar. Till öst finns ett fåtal fyndplatser, L1997:4316 där en tjocknackig flintyxa hittats, L1997:4315 med fynd av en slipsten. Det finns även uppgift om att tre gravurnor ska ha hittats, L1997:4317. Vidare österut finns uppgift om två högar, L1997:6369 samt L1997:6373, dessa ska dock ha förstörts i samband med odling under historisk tid. Söder om Aggaredsbjär finns gravfälten L1997:1342 samt L1997:359, båda innefattar högar och stensättningar. Det skall även ha legat en hållkista, L1997:4467 inom samma område, denna är dock bortodlad. I närhet till dessa finns ett fåtal hållristningslokaler, bl.a. L1997:900 bestående av 72 skålgropar. Vidare söderut finns ytter-

Figur 3. Undergrundens jordartskomposition inom utredningsområdet. Skala 1:15 000.

Figur 4. Fornlämningar i närområdet. Skala 1:15 000

Figur 5. Utredningsområdet med historiskt kartöverlägg, Harplinge s:n akt 1, 1779. Harplinge s:n akt 1, 1761.

ligare ett gravfält, L1997:822, med fem högar, 16 stensättningar och en rest sten. Gravlandskapet fortsätter till söder med två högar, L1997:821 och L1997:4768, vid dessa ligger även den nu mera borttagna L1997:820. Denna är registrerad som stenkammargrav, av rapport framgår dock att det har rört sig om en hållkista som återbrukats och en stensättning byggts över den (Stenfell, J 1978). I samma stråk finns uppgift om en flatmarksgrav, L1997:4851. Hösten 2021 uppdagades en boplatz ytterligare en bit söder om tidigare nämnda högar, L2021:6014. Inom denna framkom ca 15 huslämningar med dateringar från bronsålder till och med tidig medeltid (Klange, J. i manus). Närmare Harplinge tätort undersöktes under våren 2021 en smärre sträcka längs Tingsvägen där flertalet härdar och ugnar påträffades och har preliminärt daterats till järnålder–tidig medeltid, L2019:6584 (Carlsson, J. i manus). Väster om utredningsområdet är två fyndplatser kända, L1997:4463 med fynd av en spetsnackig yxa samt L1997:4466 där en tjocknackig flintyxa hittats. Utöver dessa är tre boplatser registrerade, L1997:4613, L1997:4925 och L1997:4926, samtliga utgörs av fynd av flintredskap.

Historisk markanvändning

Enligt historiska kartor förefaller utredningsområdet ha nyttjats främst som åker- ängs- och hagmark, dess norra delar har utgjorts av utmark (Harplinge s:n akt 1, 1779. Harplinge s:n akt 1, 1761, Fig 6). I sydöstra kanten, mot Aggaredsby, har ”Heatorpet” legat. Samma torp kan återfinnas på lagaskifteskartan från 1851, samt benämns tillhöra Vapnö s:n 1923 (Ortnamnsregistret, arkivpost; Healyckan). Därmed bör denna ej klassas som relevant för utredningen sett till 1850 års gränsen för fornlämningar. Kringliggande områden har nyttjats på snarlikt

vis med åker- ängs- och hagmark. Namnet Harplinge finns omnämnt redan 1430, då som ”Harplinge torp” (Ortnamnsregistret, arkivpost; Harplinge), sannolikt går namnet längre tillbaka då uppgifter finns att Harplinge kyrka ska ha byggts under 1100-talet. År 1651 uppfördes tornet till kyrkan, detta skulle sedan komma att utgöra ett bra landmärke för sjöfarande i Kattegatt. Under 1800-talets första hälft uppges jordarna kring Harplinge vara något sandiga men ändå mycket bördiga resulterande i goda skördar (Bexell, S.P 1923). Generalstabskartan från 1867, följt av häradsekonomska kartan 1919–1925 (Lantmäteriet.se) och Historiska flygfoton från 1950-talet (Enrio.se) tydliggör en bild av kontinuerligt jordbruk under de senaste ca 200 åren.

Sammantaget kan utredningsområdet med omnejd tolkas ha en långvarig historik. Bergshöjderna medförde att boplatser med goda fiske- och fångst möjligheter kunde etableras redan under äldsta stenålder i ett dåvarande skärgårdslandskap. Lösfynd av flintyxor styrker närvaro även under neolitikum, om än mindre frekvent relativt till senare perioder. De fasta fornlämningar som återfinns talar för att området brukats så gott som kontinuerligt fram till våra dagar. Förekomsten av hållristningar samt gravarna i form av högar och stensättningar markerar en tydlig närvaro under brons- och järnålder. Att boplatser lyser med sin frånvaro har sin förklaring i att det inte utförts många arkeologiska undersökningar i området, den undersökning som genomfördes hösten 2021 och resulterade i flertalet byggnader (Klange, i manus) stärker beläggen för den förhistoriska närvaron. I historisk tid har området sannolikt brukats på samma vis som under föregående perioder, d.v.s. är de medeltida och senare lämningarna och uppgifterna en kontinuitet på vad som cementerats under brons- och järnålder.

SYFTE OCH METOD

Utredningens syfte är att ta reda på om fornlämningar berörs av planerad exploatering. Arkeologisk utredning steg 1 skall genom fältinventering och arkiv- och kartstudier utröna ytor som innehar högre arkeologisk potential. Dessa kan senare komma att utredas inom arkeologisk utredning steg 2. Resultaten från utredningen ska kunna användas vid Länsstyrelsens fortsatta tillståndsprövning och utgöra underlag inför eventuella kommande arkeologiska åtgärder. Resultaten ska också kunna användas som underlag i företagarens planering.

Utredningens fältfas genomfördes som fältinventering. Ytorna gick systematiskt över i sökstråk med ca 50 m mellanrum, föremål i markytan samt topografiska företeelser noterades. Fynd mättes in som punktojekt med RTK-GPS, inga föremål samlades in. Där flertalet föremål observerades lades något extra tid för att se om fler kunde påträffas i den direkta närheten. Förutsättningarna för att se i markytan liggande föremål var mediokra då majoriteten av utredningsytan vid fältfasen utgjordes av stubbad åker och övriga delar bevuxen med gräs och sly samt fläckvist med mossor.

Som komplement till ovanstående har med programvaran ArcGIS 10.7 ett antal kartor producerats där höjdlägen, äldre bebyggelse, jordmån, sluttningar o.s.v. beaktas. Därtill har lantmäteriets historiska kartor samt ortnamnsarkivet nyttjats. Detta material, när det sammanförs med fältobservationerna ligger till grund för bedömningen av fornlämningspotential. Ytorna fotograferades även översiktligt med digitalkamera och GPS-inmätningar efterbehandlades i programmet Intrasis 3.2.

GIS-analys

Som komplement till i fält påträffade företeelser har ett flertal GIS-analyser nyttjats i syfte att skapa flertalet kartor och generera ett fördjupat underlag till utredningsområdet. Kartmaterialet redovisas i samband med redogörelsen av ytorna.

Höjd- och sluttningar; Tydliggör höjdlägen, plåtåer och andra topografiska egenskaper. Höjdmodellen baseras på Rasterdata med Z-värden å 2 m². Sluttningsmodellen är genererad med ArcGIS 10.7 Slope tool, default settings, genererat värde uttrycks i grader. Sluttningsvärdet synliggörs i kartmaterialet genom mörkfärgning, där ju mörkare desto högre är sluttningen i grader.

Historiskt kartöverlägg; Synliggör tillgängligt digitaliserat kartmaterial från historisk tid.

SGU jordartskarta; Synliggör undergrundens komposition. Kartan skall dock användas endast i överskådligt syfte, skillnader mellan kartan och verklighet finns.

Gradering av ytorna

Låg fornlämningspotential medför att KMH gör bedömningen att dessa partier kan exploateras utan fortsatta arkeologiska insatser, denna gradering markerar inte heller på kartor. Hög fornlämningspotential medför att KMH gör bedömningen att dessa partier bör genomgå Arkeologisk utredning Steg 2 innan exploatering kan fortgå. Mellanhög fornlämningspotential medför att KMH rekommenderar att dessa partier genomgår extensiv sökschaktning enbart i samband med Arkeologisk utredning steg 2 av angränsande ytor med hög fornlämningspotential. Samtlig gradering är gjord med utgångspunkten att exploateringen medför kraftig markpåverkan.

RESULTAT

Fältinventering, övergripande observationer

Fynd

Inom samtliga ytor kunde flinta, tegel och porslin observeras i markytan. Tegel och porslin är i samband med fältinventering svårt att utröna huruvida det är äldre än 1850, d.v.s. gränsen för fornlämningsstatus, därmed ignoreras dess förekomst i följande bedömning. Av den flinta som påträffades mättes enbart den flinta in som bar spår av tillslagning, d.v.s. moränflinta, frostsprängd eller plogskadad flinta finns ej med i rapporten.

Topografiska observationer

Inom ytorna finns mikrotopografiska företeelser så som smärre sluttningar, vattenbemängda områden, recenta störningar, existerande fornlämningar etc. Dessa antecknades och redovisas i samband med att ytorna diskuteras.

Ytorna

Ytorna är indelade i Yta 1–5 (Fig 6), baserad och bibehållen uppdelning så som mottaget från exploatör. Samtliga ytor separeras av tillfartsvägar eller dylika moderna konstruktioner. Därav kan sammanhängande fornlämningar finnas i skilda ytor, detta reflekteras i så fall i texten nedan.

Figur 6. Utredningsområdets ytor med ortofoto som bakgrund. Skala 1:15 000.

Yta 1

Undergrunden inom hela ytan utgörs enligt SGU jordartskarta av lera (Fig 8), generellt medför dito mindre fördelaktiga boplatshållanden då lerjordar är mer svårarbetade och håller vatten, därmed är höjdlägen att prioritera.

Ytan består av relativt flack åkermark med två impediment i form av dräneringsdammar, i nära anslutning till den södra av dessa stod vatten i åkern, partiet mellan dammarna var även något mer vattenhaltigt. Detta indikerar lägre genomsläpplighet i jordmånen, i samband med avsaknad av fynd är det rimligt att anta att detta parti innehar lägre fornlämningspotential.

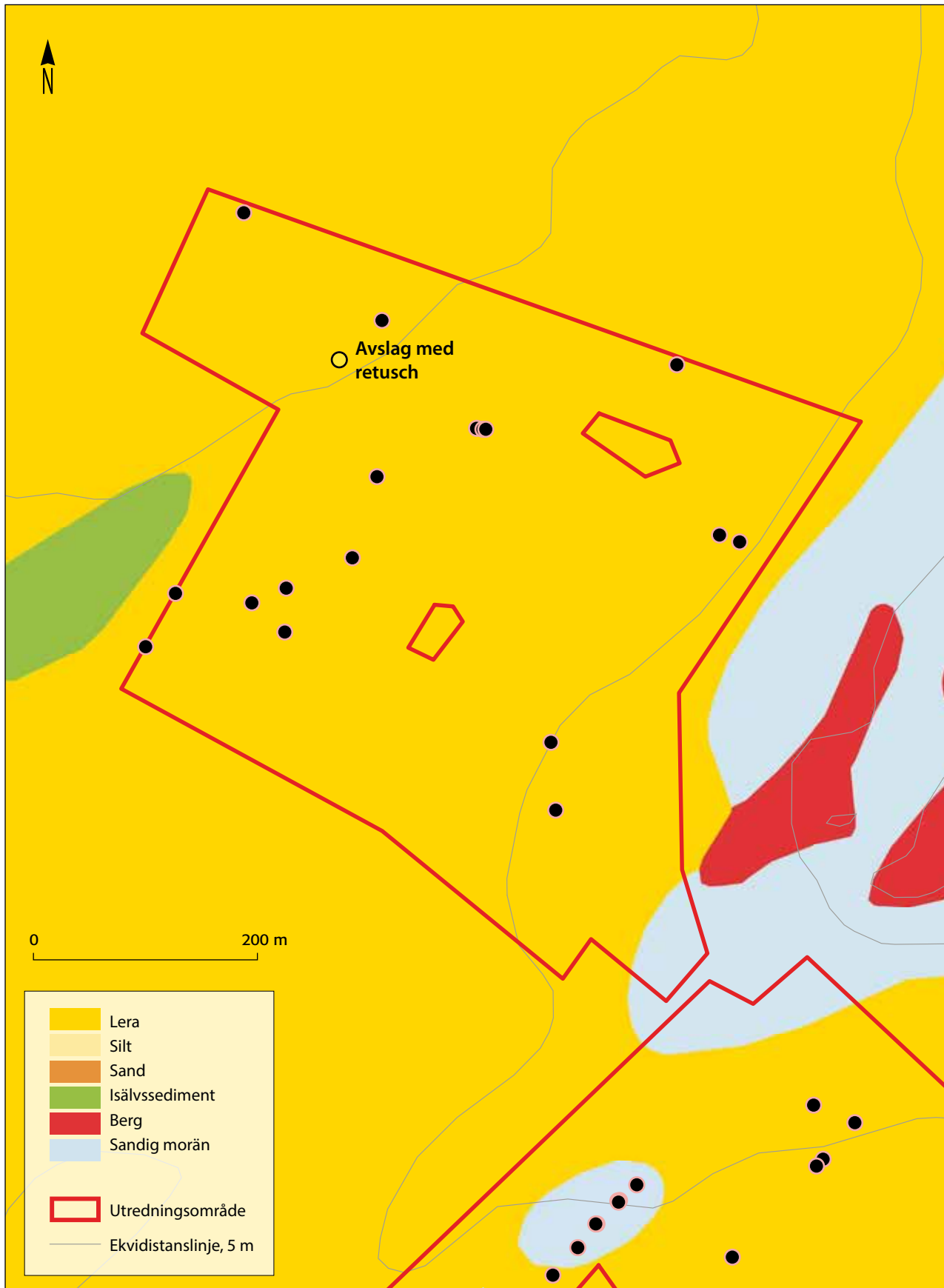
I nord-sydlig riktning löper ett smärre höjdstreck, dito är synligt både i fält och i kartmaterialet (Fig 6, 9 & 10). Av historiska flygfoton kan konstateras att detta är spåren av järnvägens gamla sträckning genom landskapet.

Ytterligare ett stråk löper genom ytan, dock i öst-västlig riktning, denna förefaller vara en äldre väg. Båda dessa objekt antas vara byggda direkt på markytan, d.v.s. har konstruktionen och bruket av dem ej avsevärt skadat eventuella fornlämningar under mark.

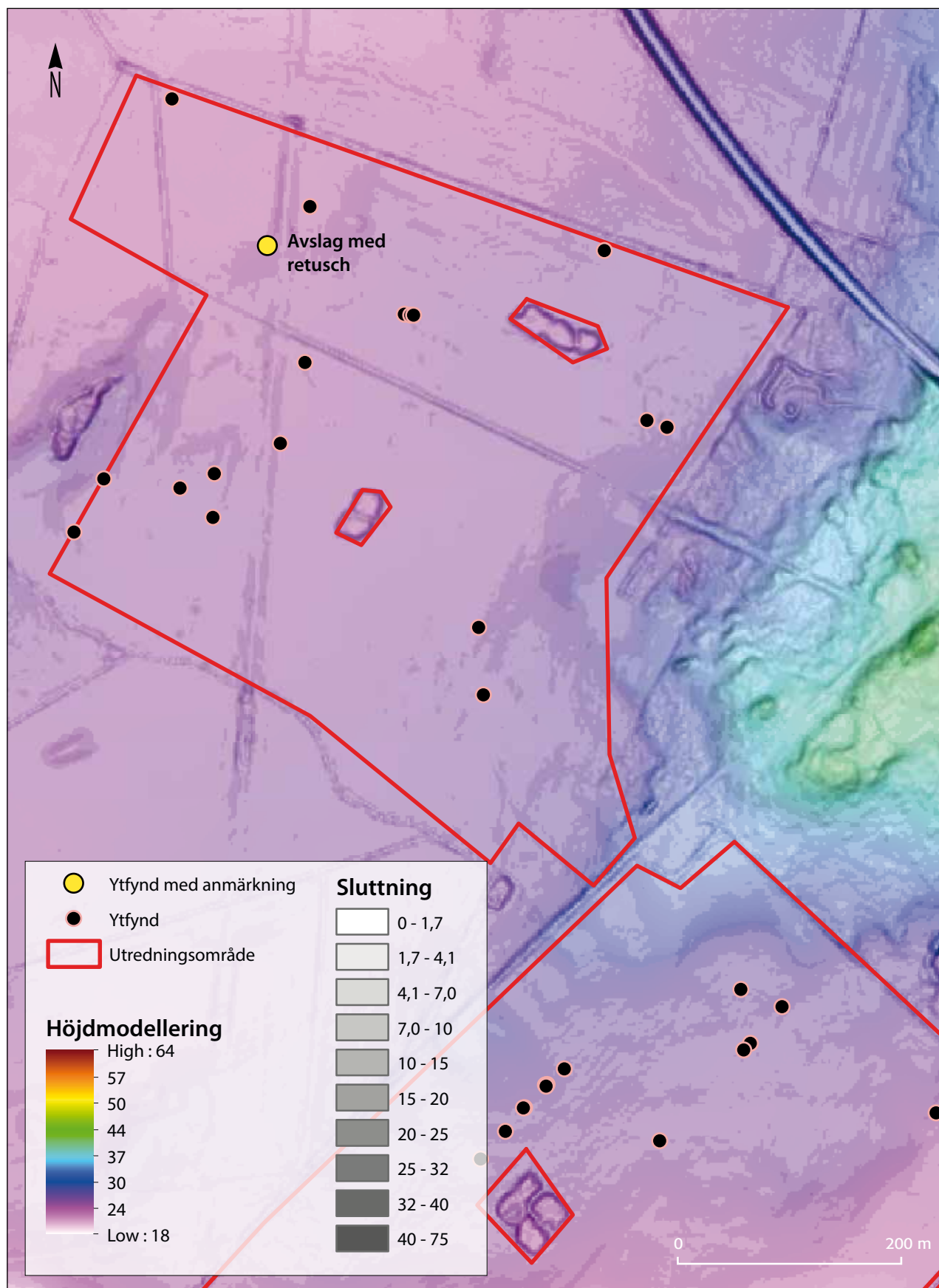
Direkt väster om ytan finns en smärre höjd vars undergrund utgörs av isälvsediment som möjligtvis kan sträcka sig inom ytan, i anslutande parti inom ytan påträffades flertalet flintor, varav ett avslag med retusch, inom en plan yta. Dessa faktorer medför en högre fornlämningspotential. Östra delen av ytan utgörs av en smärre förhöjning som var något torrare än lägre delar. Direkt öst om dito finns ett parti sandig morän, detta kan i realiteten även finnas inom ytan. Därmed räknas även detta parti inneha högre fornlämningspotential. Ej nämnda delar av ytan graderas till lägre fornlämningspotential (Fig 10).

Figur 7. Foto över yta 1 södra del. Mot väst. (Fotonr. 2021-76-4). Foto: Jonas Carlsson.

Figur 8. Undergrund samt inmätta flintfynd inom yta 1. Skala 1:5000

Figur 9. Höjd- och sluttningens modellering inom yta 1, med fyndpunkter. Skala 1:5000

Figur 10. Rekommenderade ytor för fortsatta arkeologiska insatser. Skala 1:4000

Yta 2

Undergrunden inom majoriteten av ytan utgörs enligt SGU jordartskarta av lera, generellt medför dito mindre fördelaktiga boplatshållanden då lerjordar är mer svårarbetade, samt håller vatten, därmed är höjdlägen att prioritera. I mitten och mot ytans östra kant finns dock ett parti silt, och mot norr ett smärre parti sandig morän (Fig 12), varav det sistnämnda är att föredra ut ett arkeologiskt perspektiv.

Ytan utgörs av relativt flack åkermark med ett något högre parti i norr. Inom ytan finns flertalet impediment i form av dräneringsdammar samt i den södra delen ett dike. I ytans mitt stod en större ansamling vatten, runt dito var markytan märkbart fuktigare, indikativt på dålig vattengenomsläpplighet. Av det historiska kartöverlägget (Fig 5) framgår att en dammanläggning funnits på ungefär samma plats. Detta resulterar i en lägre fornlämningspotential.

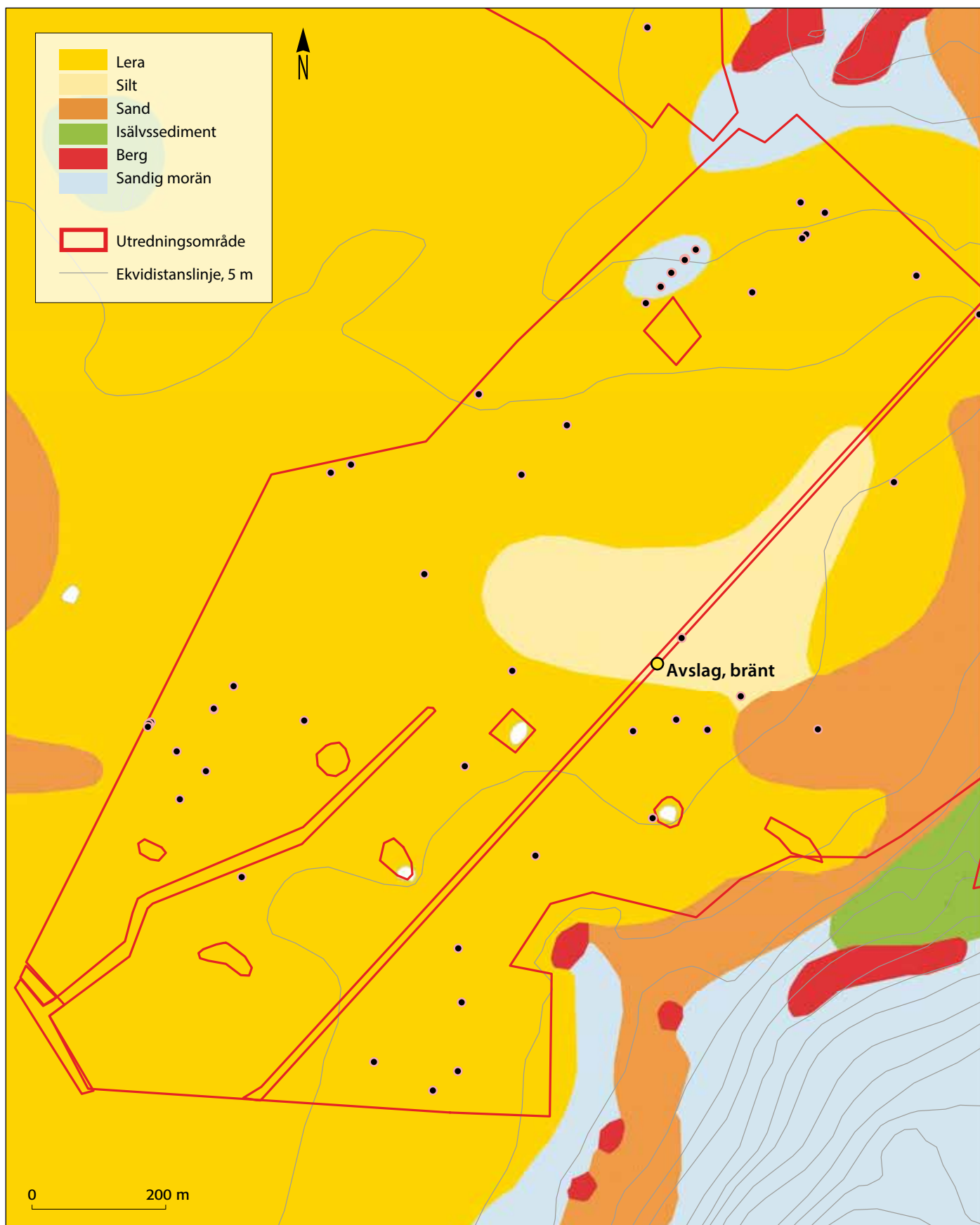
I linje med ovan nämnda damm är (Fig 6, 13 & 14) ett stråk synligt löpande i nord-sydlig riktning genom

ytan, dito är ej särskilt tydlig i fält. Av historiska flygfoton framgår att detta är spåren av järnvägens äldre sträckning. Eventuellt är denna del av järnvägen anlagd något ner i matjorden vilket kan ha skadat eventuella fornlämningsar. Inom den norra förhöjningen påträffades flertalet flintor, vilket i kombination med höjdläget, en något torrare markyta samt det skyddade läget Rydsbjär medför måste detta parti av ytan anses ha medelhög fornlämningspotential. Särskilt utmärkande är ett parti där flertalet flintor observerades där undergrunden utgörs av moränsand, därav innehar detta område högre fornlämningspotential. Denna koncentration av flintor medför att partiet klassas som Möjlig fornlämningspotential, L2022:404.

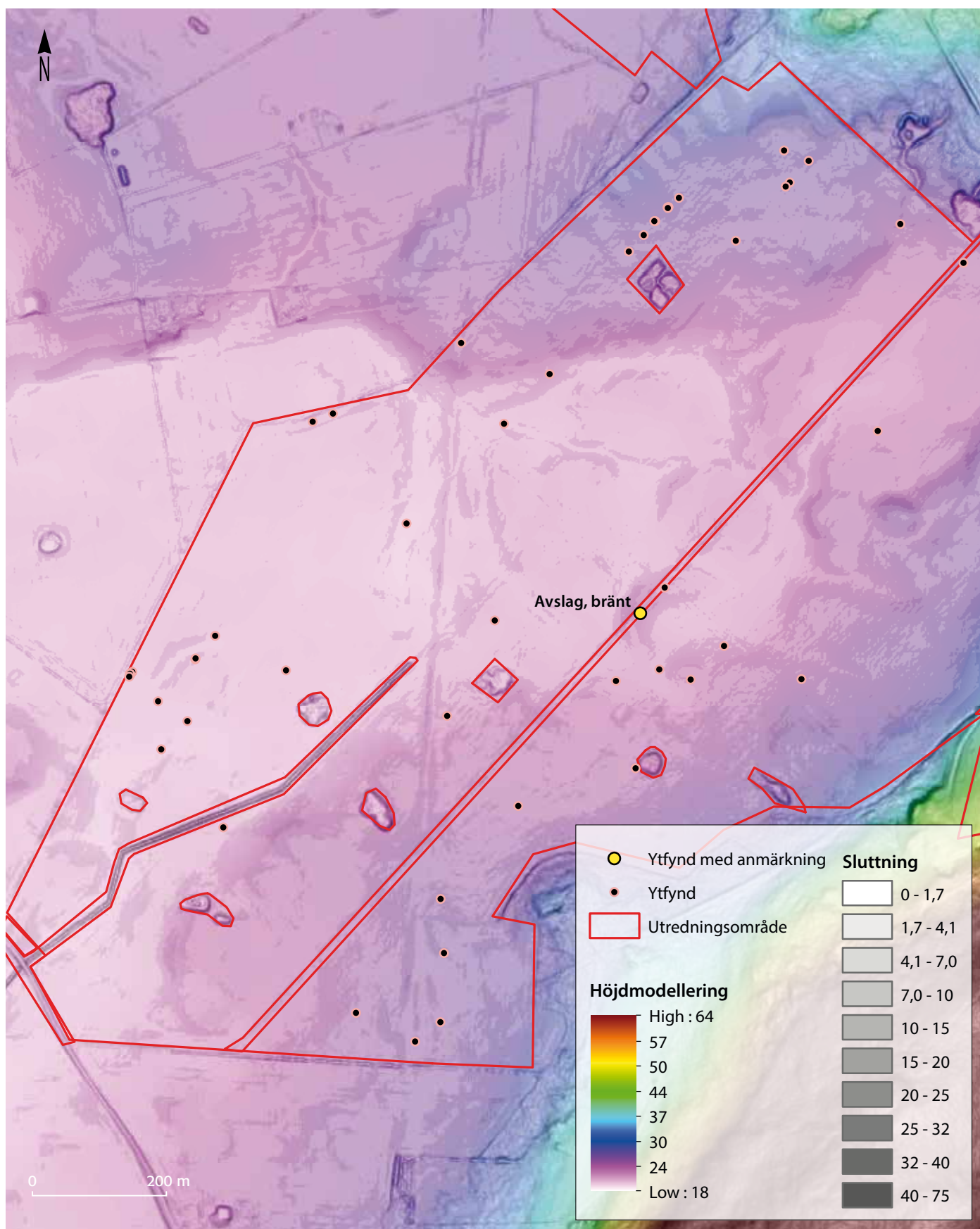
Även i ytans sydvästra del förekom flertalet flintor, omgivande markyta föreföll ha relativt god vattengenomsläpplighet vilket bidrar till en högre fornlämningspotential. Möjligtvis sträcker sig den sandiga undergrund som finns markerad direkt till väst även in här. Koncentrationen av flintor medför att del av partiet kan klassas som möjlig fornlämningspotential, L2022:405. Den sydöstra delen var genomgående fuktig och inga fynd kunde ses

Figur 11. Foto över yta 2 centrala del. Mot norr. (Fotonr. 2021-76-5). Foto: Jonas Carlsson.

Figur 12. Undergrund samt inmätta flintfynd inom yta 2. Skala 1:8000

Figur 13. Höjd- och sluttningmodellering inom yta 2, med fyndpunkter. Skala 1:8000

Figur 14. Rekommenderade ytor för fortsatta arkeologiska insatser. Skala 1:8000

i ytan, därmed anses denna del inneha en lägre fornlämningspotential. Ej diskuterade partier av ytan där undergrunden utgörs av lera eller silt anses ha lägre fornlämningspotential (Fig 14).

Yta 3

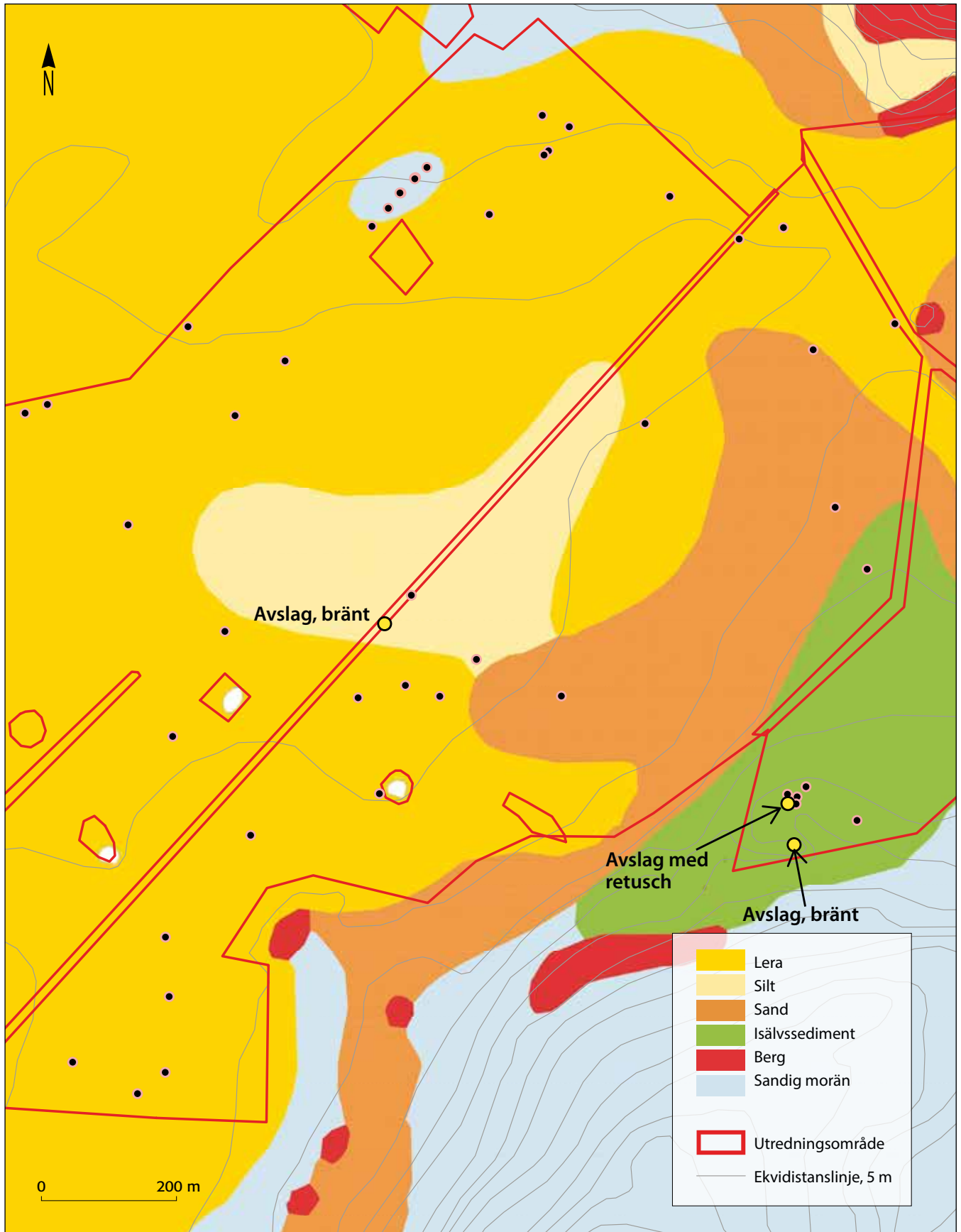
Undergrunden inom stora delar av ytan utgörs enligt SGU jordartskarta av lera, generellt medför dito mindre fördelaktiga boplatshållanden då lerjordar är mer svårarbetade, samt håller vatten, därmed är höjdlägen att prioritera. I mitten mot västra kanten finns ett parti silt, gränsande till dito finns ett parti postglacial sand upp mot Aggaredsbjär (Fig 16). Sandig undergrund är generellt gynnsam i arkeologisk mening, dock inom dito parti observerades enbart ett fåtal flintor i markytan, emellertid var samma parti bevuxet med gräs vilket kraftigt reducerar marksikten. Därav måste partiet anses inneha högre fornlämningspotential. Området direkt väst om dito uppvisade något fler flintor, i kombination med siltig undergrund medför medelhög fornlämningspotential.

Ytan är till stor del flack, mot norr och öst finns markanta sluttningar som mynnar upp i Rydsbjär respektive Aggaredsbjär. Sluttningarna i sig utgör sämre boplatslägen, medan plåtarna de övergår till innehar högre fornlämningspotential (Fig 17 & 18).

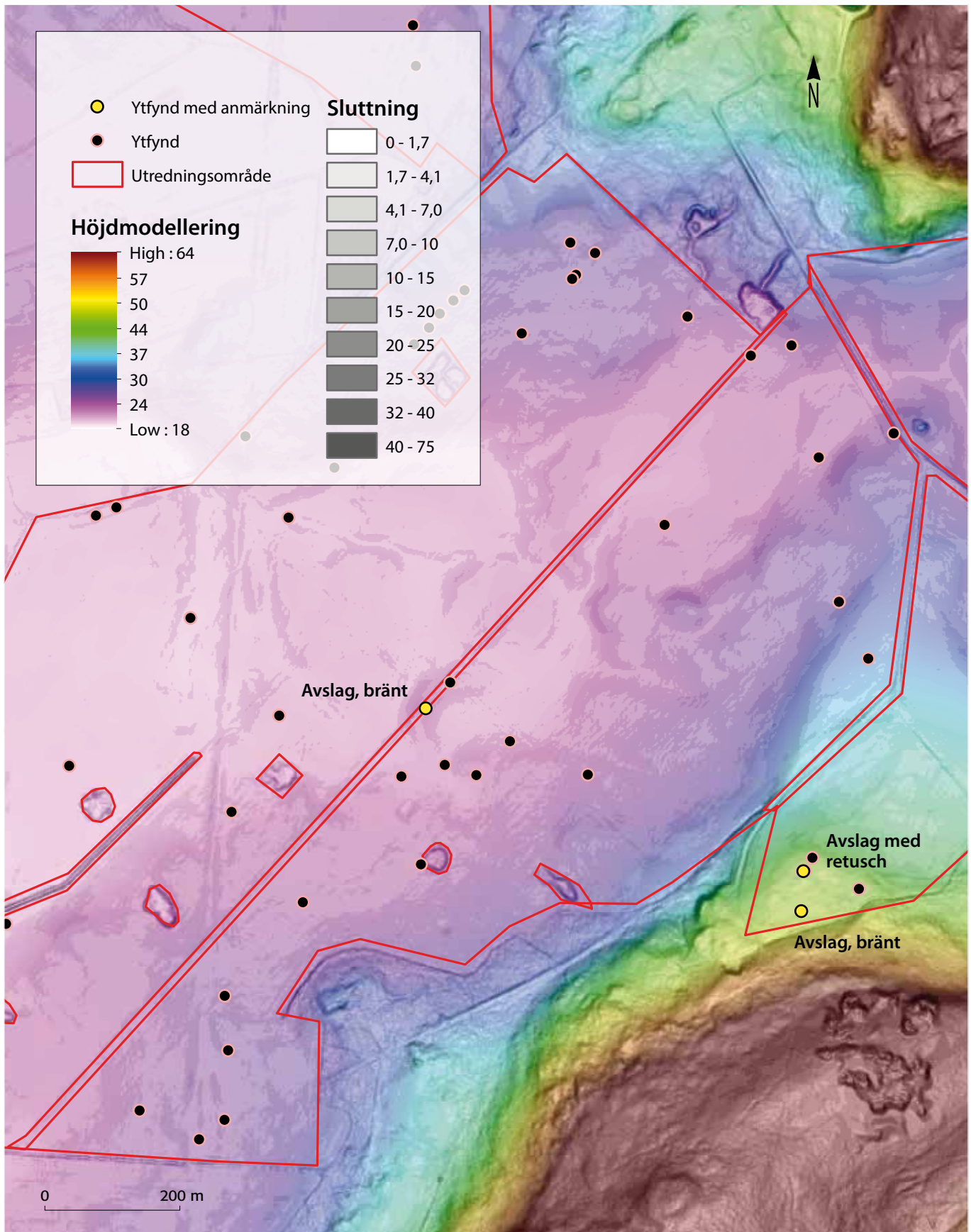
I ytans södra parti löper den gamla järnvägen (se yta 1 & 2) i nord-sydlig riktning, inom yta 3 är stråket synligt ovan mark som en bredare limpa genom landskapet, sannolikt har massor påförts för konstruktionen, därmed bör eventuella lämningar ej skadats. Emellertid finns inga faktorer där kring som talar vare sig för eller mot fornlämningsförekomst. Därav mot bakgrund i undergrunden av lera anses detta parti av ytan inneha lägre fornlämningspotential. Direkt utanför den sydöstra kanten finns fornlämning L1997:4783, dock fanns inga spår av eller relaterat till dito inom utredningsytan, därmed bör ej lämningen påverkas av exploatering. Likaså kunde inga spår av Heatorpet (Se *fornlämningsbakgrund* & fig 5) observeras i ytan, sannolikt har dessa helt förstörts av sentida plogning.

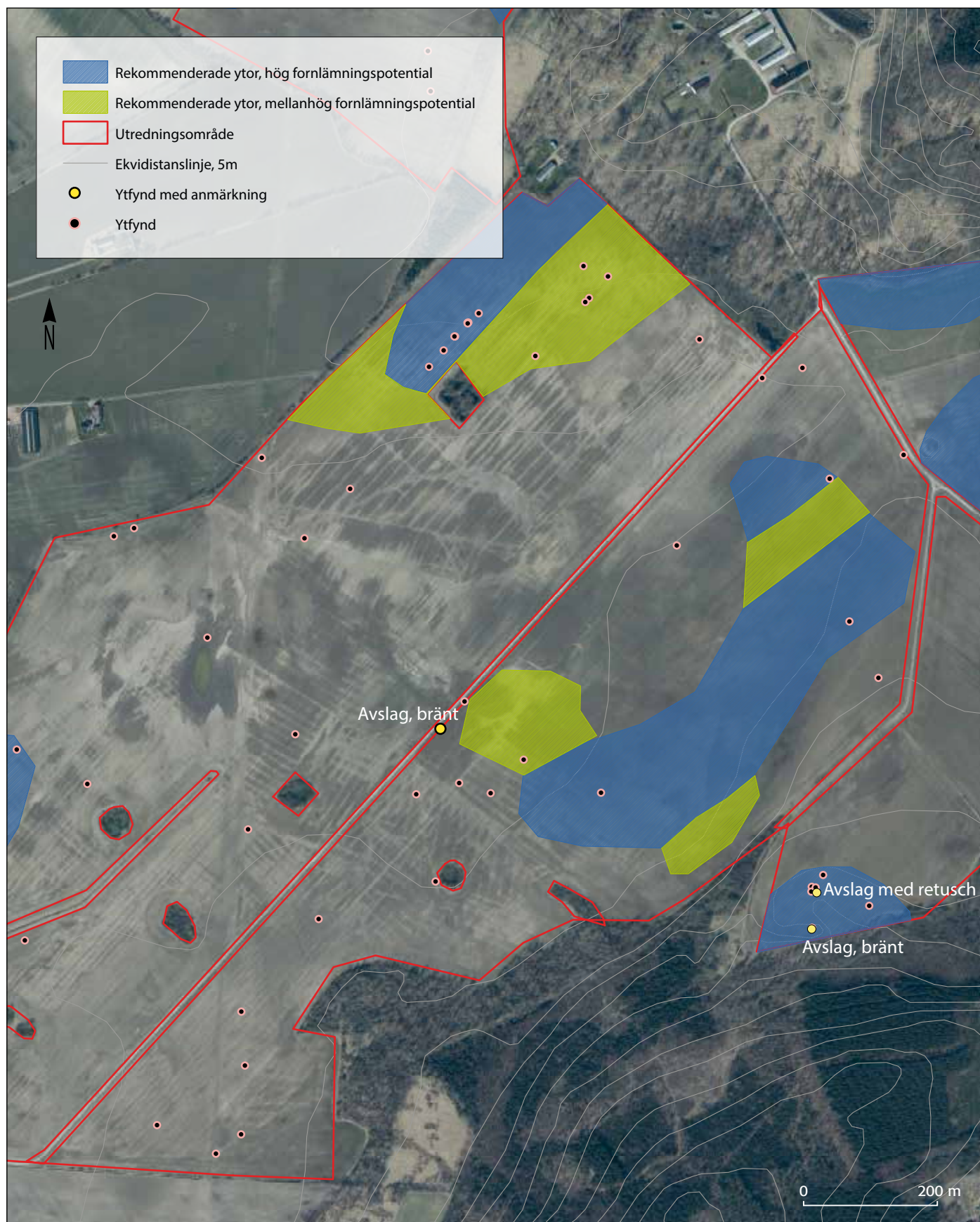
Figur 15. Foto över yta 3 norra del. Mot söder. (Fotonr. 2021-76-1). Foto: Jonas Carlsson.

Figur 16. Undergrund samt inmäta flintfynd inom yta 3. Skala 1:8000

Figur 17. Höjd- och sluttningens modellering inom yta 3, med fyndpunkter. Skala 1:8000

Figur 18. Rekommenderade ytor för fortsatta arkeologiska insatser. Skala 1:8000.

Yta 4

Undergrunden inom ytan utgörs till största delen av isälvsediment som dominerar upp mot Aggaredbjär. De lägre partierna utgörs istället av lera och postglacial sand, varav leran utgör lägre fornlämningspotential, generellt medför dito mindre fördelaktiga boplatshållanden då lerjordar är mer svårarbetade, samt håller vatten, därmed är höjdlägen att prioritera. Inom ytan finns två impediment, en dräneringsdamm samt en smärre trädbeväxt kulle (Fig 20). Generellt inom ytan var växtligheten högre, stubben växlade bitvis med småbuskar och högre gräs, vilket försvårade visibiliteten.

Ytans högsta punkt utgörs av en smärre plåtå, på vilken flertalet flintor påträffades. L1997:4251 ska ha legat vid samma plåtå (Se *fornlämningsbakgrund*, Fig 4 & 5), inget av fornlämningen fanns synlig inom ytan, möjligheten finns att delar finns kvar under modernt plogdjup. Därtill medför plåtåläget i kombination med de sju flintorna en högre fornlämningspotential. Koncentrationen av flintor medför att del av partiet kan klassas som möjlig fornlämning, L2022:406.

Plåtån övergår sedan till en sluttning som upptar större delen av ytan, detta parti bedöms inneha lägre fornlämningspotential då sluttningar generellt ej bebyggts. Ytan planar ut mot östra kanten, varpå flertalet flintor påträffades (Fig 21). På andra sidan vägen som separerar område 4 och 5 hittades även flintor. Med detta och den sandiga undergrunden innehar den östra delen högre fornlämningspotential. Ej nämnda partier erhåller lägre fornlämningspotential (Fig 22).

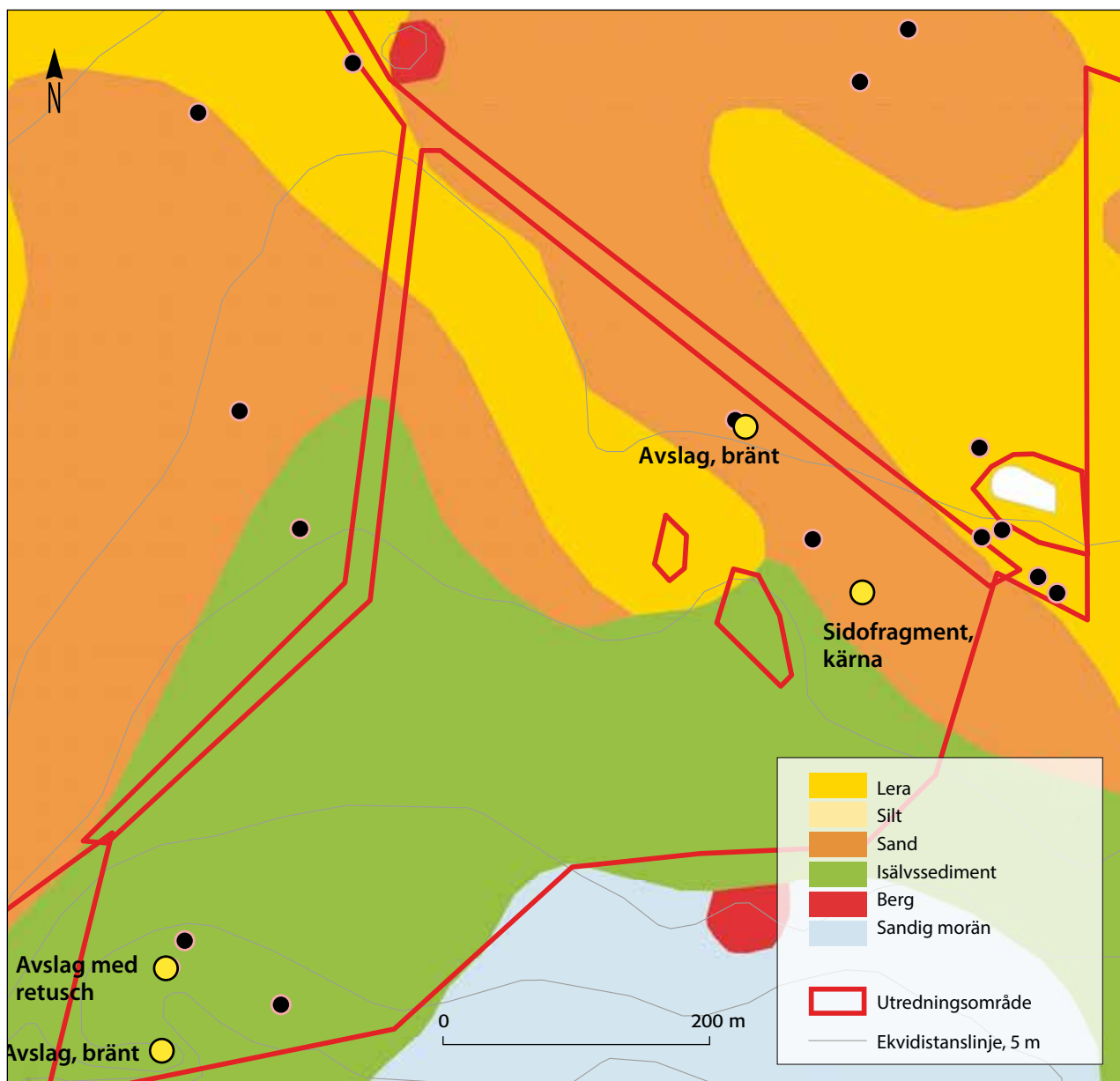
Yta 5

Undergrunden inom ytan domineras av lera, i den södra samt centrala delen finns ett parti postglacial sand. Generellt medför lera mindre fördelaktiga boplatshållanden då lerjordar är mer svårarbetade, samt håller vatten, därmed är höjdlägen samt ytor med bättre undergrund att prioritera (Fig 25).

Inom ytan finns två impediment, en dräneringsdamm i södra delen samt ett mindre berg i dagen i dess västra,

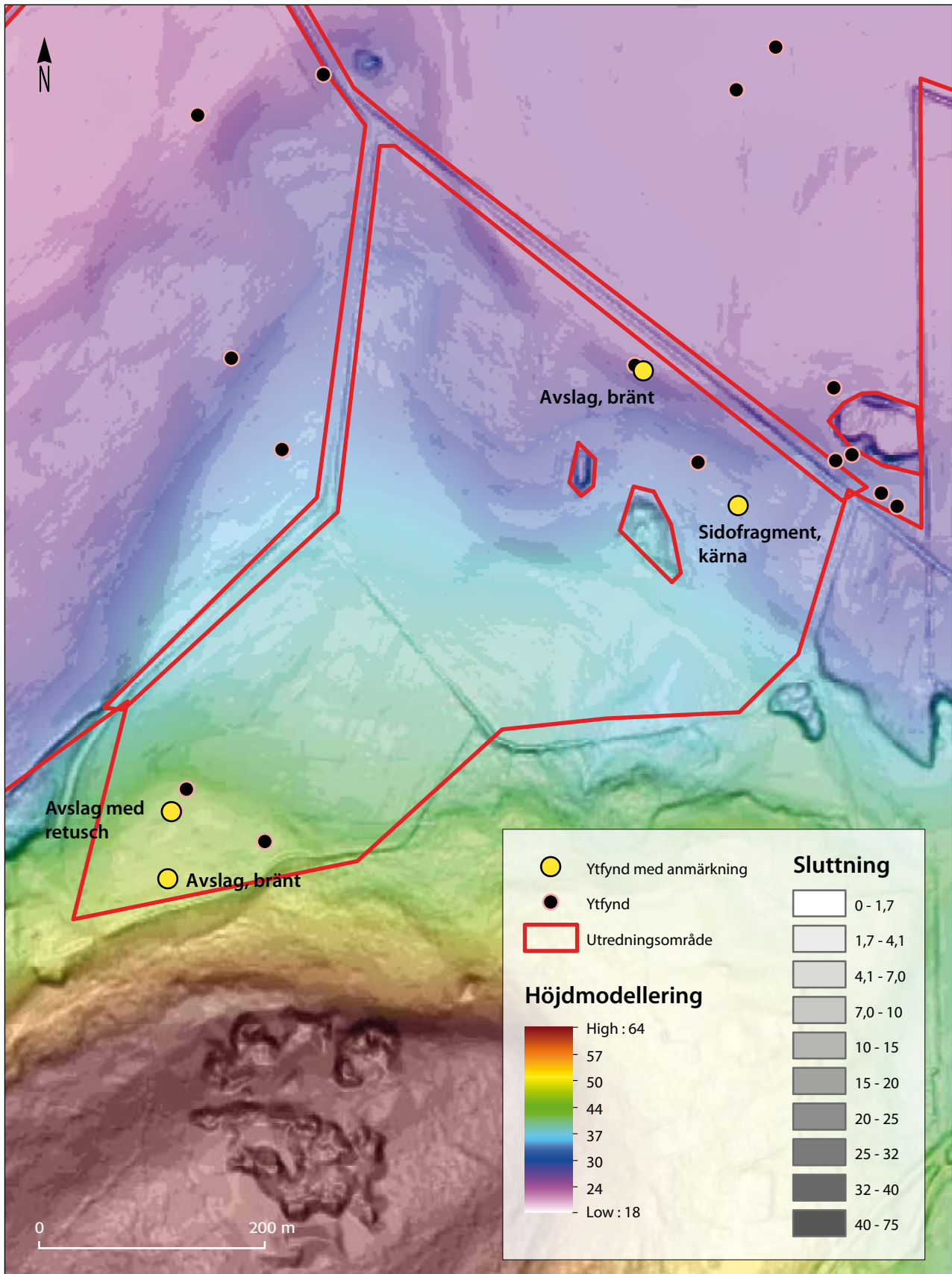
Figur 19. Foto över yta 4 södra del, från plåtåläge. Mot norr. (Fotonr. 2021-76-6). Jonas Carlsson.

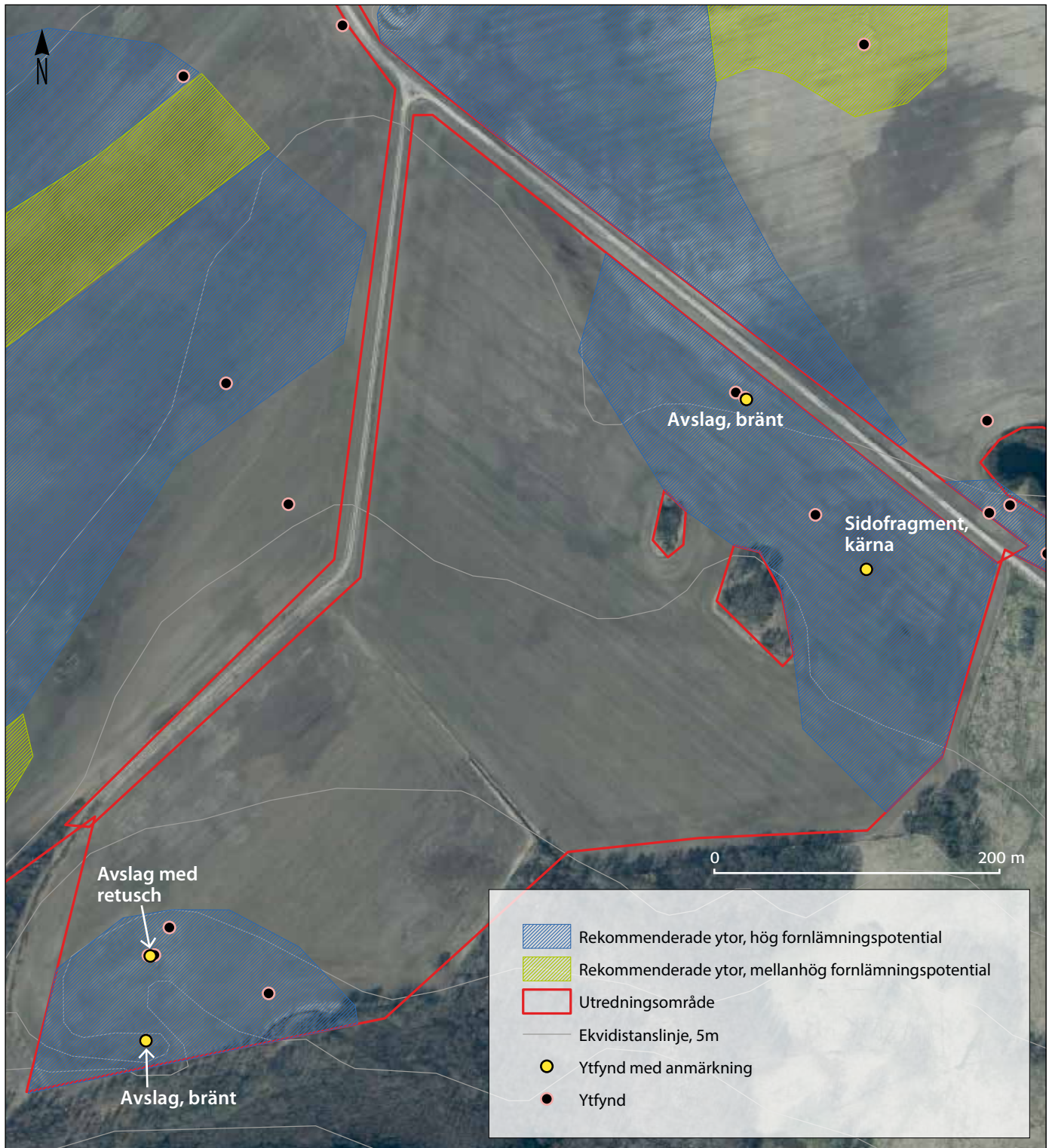
Figur 20. Undergrund samt inmäta flintfynd inom yta 4. Skala 1:5000

sistnämnda är till största delen övervuxen av buskar och mossar samt en smärre hög med sten som bör lagts på berget under modern tid. Ett fåtal hållar var vid fältfasen synliga, dessa gick extensivt över utan några resultat. Med tanke på den rika hållristningsförekomsten norr om utredningsområdet (Se *Fornlämningsbakgrund*) kan även berghällen inom ytan dölja hållristningar om dito mer intensivt granskas. Berghällen bedöms därmed innehålla högre fornlämningspotential. Direkt öster om dito finns en plan yta med sandig undergrund, detta medför högre fornlämningspotential (Fig 26). Den mer östliga delen av detta var dock något fuktigare, och bör därmed klassas till medelhög fornlämningspotential.

Ytan i norr består av en plåtå varpå Rydsbjär tornar upp sig, plåtå övergår i motsatt riktning till en smärre sluttning varefter ytan är förhållandevis plan. Plåtålägen skyddade av berg i norr och söderläge utgör goda boplatstilligheter varpå dessa klassas ha högre fornlämningspotential. Partiet nedanför plåtå var delvis vattenbärande vilket talar för dålig genomsläpplighet, detta sammanfaller med den leriga undergrunden vilket innebär att den centrala och östra delen av ytan innehåller en lägre fornlämningspotential. I söder mot yta 4 framkom ett fåtal flintor i torrare mark. I likhet med motsvarande del i yta 4 innebär detta att yta 5 södra parti innehåller högre fornlämningspotential. Koncentrationen

Figur 21. Höjd- och sluttning modellering inom yta 4, med fyndpunkter. Skala 1:5000

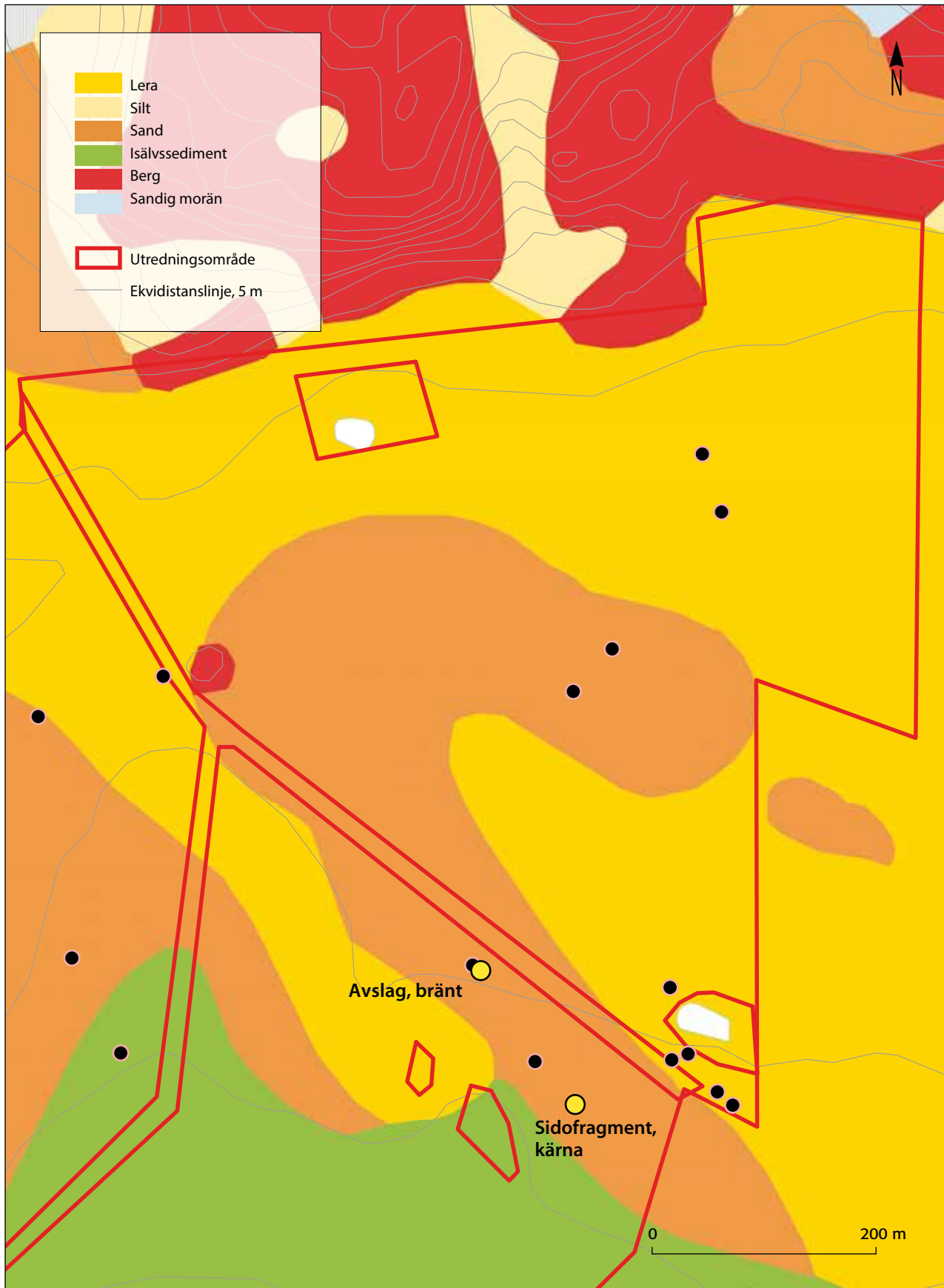
Figur 22. Rekommenderade ytor för fortsatta arkeologiska insatser. Skala 1:4000.

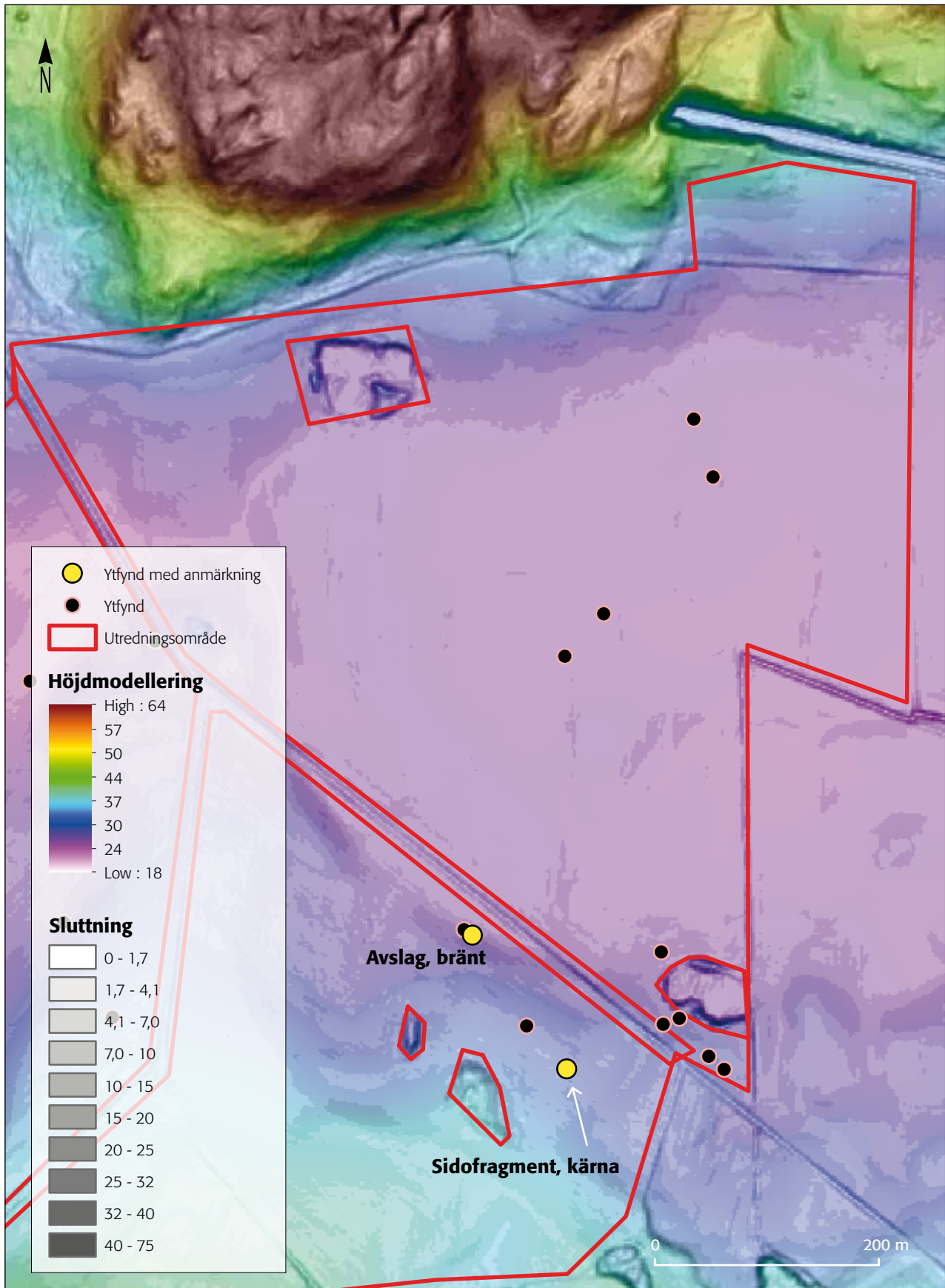
Figur 23. Foto över yta 5 norra del. Mot söder. (Fotonr. 2021-76-2). Foto: Jonas Carlsson.

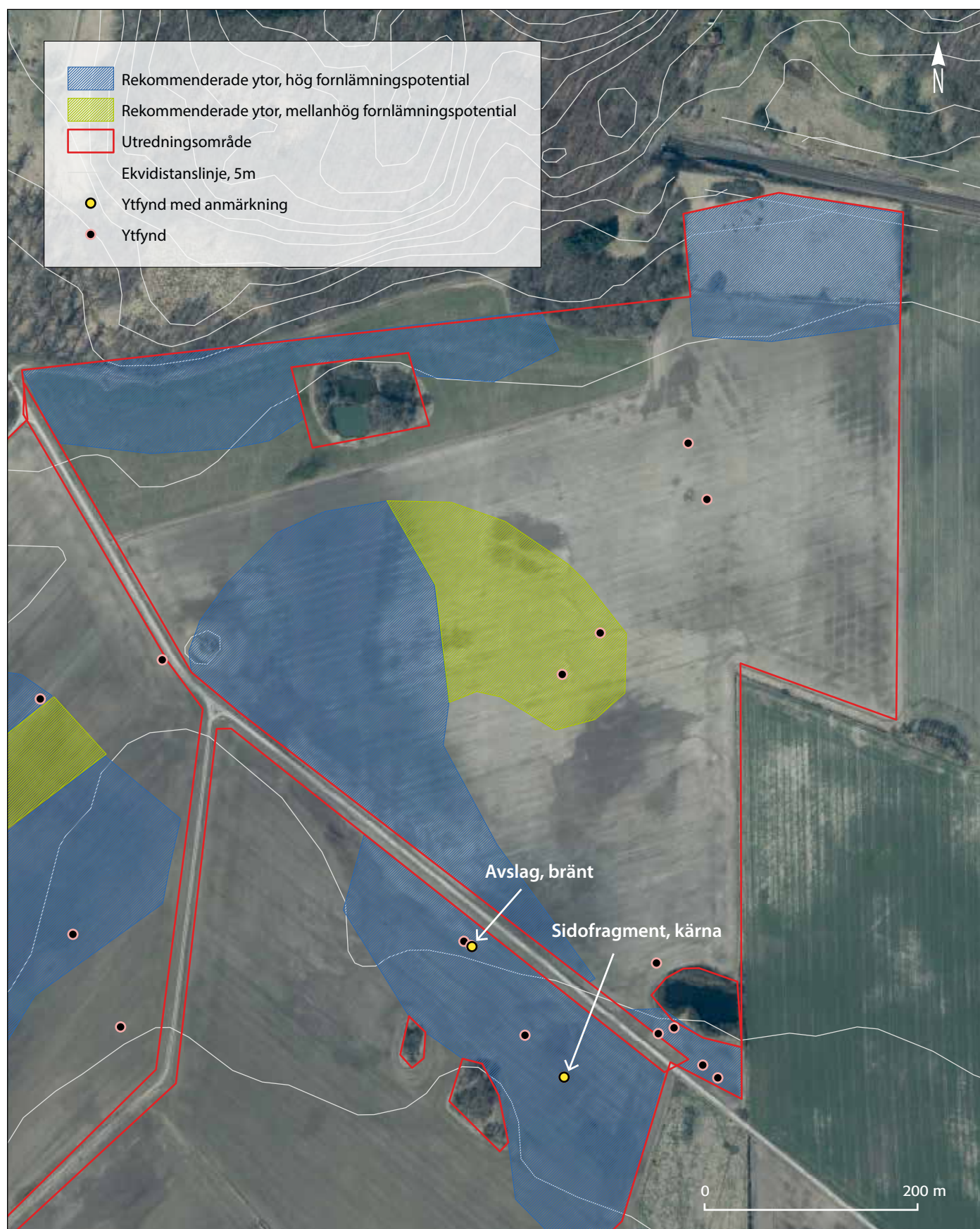
Figur 24. Bergshällen i yta 5. Mot väst. (Fotonr. 2021-76-3). Foto: Jonas Carlsson.

Figur 25. Undergrund samt inmäta flintfynd inom yta 5. Skala 1:5000

Figur 26. Höjd- och sluttnings modellering inom yta 5, med fyndpunkter. Skala 1:5000

Figur 27. Rekommenderade ytor för fortsatta arkeologiska insatser. Skala 1:5000.

Figur 28. Möjliga fornlämningar som påträffades och registrerades inom fältinventeringen. Skala 1: 13 000.

av flintor medför att del av partiet kan klassas som möjlig fornlämning, L2022:407. Ej nämnda partier erhåller lägre fornlämningspotential (Fig 27).

SAMMANTAGET

Samtliga ytor som klassas med hög fornlämningspotential är typiska boplatslägen, undantaget är berghäl-len inom yta 5 som kan innefatta hållristningar. Då inga daterbara föremål eller andra daterande åtgärder vidtogs kan enbart spekulationer baserat på omgivande fornlämningar göras för att dra tolkningen att troligtvis bör boplatser från brons- och/eller järnålder uppstå på

de plana och torrare partierna samt platålägen. Möjligheten finns att mesolitiska lämningar kan påträffas vid den högre platån i yta 4 södra del. Den påtagliga aktivitet från historisk tid som finns dokumenterad medför även att lämningar för dito kan påträffas.

Som följd av förekomsten av koncentrationer av flinta har fyra lokaler registrerats som Möjlig fornlämning i Fornreg, Riksantikvarieämbetets databas.

L2022:404

L2022:405

L2022:406

L2022:407

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

KMH förordar att samtliga partier som i stycket *Resultat* benämnts till högre fornlämningspotential genomgår arkeologisk utredning steg 2 innan exploatering kan ta vid. Likaså de ytor som klassas som *Möjlig fornlämning*. Även de ytor som innehar medelhög fornlämningspotential kan genomgå arkeologisk utredning steg 2, dock då mer extensivt och under förutsättning att närliggande parti med hög fornlämningspotential utreds. Samtliga partier med lägre fornlämningspotential anses kunna tas i anspråk för exploatering utan vidare arkeologiska ingrepp.

REFERENSER

- Bexell, Sven Peter (1923). *Hallands historia och beskrivning. D. 2 [Elektronisk resurs]*. Halmstad: Tillgänglig på Internet: <http://runeberg.org/hallhist/0235.html>
- Pässe, Tore. (1996). *A mathematical model of the shore level displacement in Fennoscandia..* Sveriges geologiska undersökning. Göteborg.
- Stenfell, Jan. (1978). *Harplinge socken, fornl, 32. Arkeologisk rapport från Hallands länsmuseum*. Halmstad.

Digitala källor:

Ortnamnsarkivet. <https://ortnamnsregistret.isof.se/place-names>

Arkivpost; Harplinge. Hämtad 2021-12-01. <https://ortnamnsregistret.isof.se/place-names/692646?place-name-id=692646&page-size-basis=20&page-number-basis=1&place-name-basis-id=339543>

Arkivpost; Healyckan. Hämtad 2021-12-01. <https://ortnamnsregistret.isof.se/place-names/702860?place-name-id=702860&page-size-basis=20&page-number-basis=1&place-name-basis-id=311353>

Lantmäteriet, historiska kartor. <https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/mapsearch>

Generalstabskartan, 1867. Halmstad, 13-1. Hämtad 2021-12-01 <https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J243-13-1/52414b5f4a3234332d31332d31/rak2/RAK/Halmstad,%2013-1/Generalstabskartan>

Häradsekonomiska kartan. 1919-1925. Getinge 2-53. Hämtad 2021-12-01 <https://historiskakartor.lantmateriet.se/hk/viewer/internal/J112-2-53/52414b5f4a3131322d322d3533/rak2/RAK/Getinge,%202-53/H%C3%A4radsekonomiska%20kartan>

Eniro.se. Historiska flygfoton. Vy över norra Harplinge. Hämtad 2021-12-01. <https://kartor.eniro.se/m/H7shF>

I Manus:

- Carlsson, Jonas. Arkeologisk rapport av L2019:6584
- Klange, Johan. Arkeologisk rapport av L2021:6014.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-6024-2021
Eget diarienummer:	2021-299
Uppdragsgivare:	Neoen Renewables Sweden AB
Utförandetid:	16-17/11-21, 19/11-21, 22/11-21.
Personal:	Jonas Carlsson, Arkeolog/projektledare
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Halmstad kommun, Harplinge socken, fastighet Vapnö 6:2
Undersökt:	230 Ha inventerat
Dokumentation:	Fynd lager mättes in med RTK-GPS. Digital information finns tillgänglig i Intrasisprojektet Harplinge2021299U. Digitala fotografier har fotonummer 2021-00076-(01-08)
Fynd:	Inga fynd tillvaratogs
Prover:	Inga prover insamlades
Datering:	Odaterad

Rapporter från Kulturmiljö Halland 2021 och 2022

2021:1	Tjärby gruståkt, Arkeologisk utredning
2021:2	Båtsmans, del av Lahall 2:13, flytt av byggnad
2021:3	Skummeslövs kyrka, utvändig renovering
2021:4	Sankta Gertruds kapell, utvändig renovering
2021:5	Brokorp 4, Antikvarisk förundersökning
2021:6	Brovakten 4, Antikvarisk förundersökning
2021:7	Landeryds godsmagasin -renovering av tak och syll
2021:8	Brons- och järnålder vid Holms kyrka, Holm 2:3, Arkeologisk undersökning
2021:9	Hotell Mårtensson, Gillestugan 1, Skyltning mm. Antikvarisk förundersökning
2021:10	Bocken 18 och Bocken 20. Förslag till planbestämmelser för kulturvården.
2021:11	Kemisten 5, Antikvariskt utlåtande.
2021:12	Råmebo hembygdsgård. Vård- och underhållsplan
2021:13	Befästningsrester i Norre Katts park. Arkeologisk schaktningsövervakning.
2021:14	Öringe fiber, Getinge sn, fast. Öringe 1:5, Arkeologisk schaktningsövervakning.
2021:15	Hotell Mårtensson, Takkupor, rev förslag. Konsekvensbeskrivning
2021:16	Busskur Stora Torg, Arkeologisk undersökning (schaktningsövervakning)
2021:17	Inför ny vatten- och elledning. Falkenberg. Arkeologisk schaktningsövervakning.
2021:18	Frillesås-Rya 3:77. Kungsbacka kn. Arkeologisk förundersökning
2021:19	Valhalla 5, antikvariskt utlåtande
2021:20	Försörjningshemmet 18, antikvariskt utlåtande
2021:21	Påarps gravfält, Trönninge sn, Halmstads kn, Arkeologisk schaktningsövervakning
2021:22	Marbäck, Halmstad, Snöstorps sn. Arkeologisk utredning
2021:23	Fibernetläggning vid treuddar, en stensättning och en boplatz i Bexets stugby, Trönninge sn, Halmstad. Ark. schaktningsövervakning
2021:24	Kv. Postmästaren, Esplanadparken och Norra Vallgatan - kulturmiljöutredning
2021:25	Spannarps kyrka, Styrsystem - antikvarisk medverkan
2021:26	Sibbarps kyrka, Styrsystem - antikvarisk medverkan
2021:27	Tvååkers kyrka, Styrsystem - antikvarisk medverkan
2021:28	Dagsås kyrka, Styrsystem - antikvarisk medverkan
2021:29	Flickskolan 6, Varberg, antikvarisk förundersökning
2021:30	Gästgivaren 10, Varberg, antikvarisk förundersökning
2021:31	Societetshuset i Varberg, antikvarisk medverkan
2021:32	Alfshögs kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:33	Askome kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:34	Vessige kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:35	Lyngåkra 6:8, Rivningsdokumentation
2021:36	Gamlestugan i Morup, Morup 27:1, antikvarisk medverkan
2021:37	Hägarreds gård, fönsterbyte, antikvarisk medverkan
2021:38	Köinge kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:39	Okome kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:40	Svartrå kyrkogård, kulturhistorisk inventering och bevarandeplan
2021:41	Tjärby kyrka, konstglasfönster, antikvarisk medverkan
2021:42	Tjärby kyrka, invändig renovering, antikvarisk medverkan
2021:43	Varbergs idrottshall, antikvarisk förundersökning
2021:44	Dagsås kyrka, exteriör renovering
2021:45	Kirsten Munks hus, Byte av butiksfönster, antikvarisk medverkan
2021:46	Flundran 5, Inredning av vind, Antikvarisk förundersökning
2021:47	Västra bageriet, Svärde 6, Antikvarisk förundersökning
2021:48	Skummeslöv 4:2, 5:13 och 30:10 10, Arkeologisk utredning, Skummeslövs socken, Laholms kn
2021:49	Fornlämningar vid Stafingevägen, Stafinge sn, Arkeologisk efterundersökning 2021

2021:50	Staffens, Olofsbo hembygdsgård, halmtak, antikvarisk medverkan
2021:51	Mjellby konstmuseum, antikvariskt utlåtande inför om- och tilbyggnad
2021:52	Vessinge sandhedar, Veinge sn. Arkeologisk. utredning
2021:53	Hanhals övre kyrkogård, Kulturhistorisk bevarandeplan
2021:54	Hanhals nedre kyrkogård, Kulturhistorisk bevarandeplan
2021:55	Spannarps kyrka, utvändig renovering, antikvarisk medverkan
2021:56	Fjällaregården 2:22, Dokumentation av ekonomibyggnad
2021:57	Åkrabergs gård, renovering av verandan, antikvarisk medverkan
2021:58	Wallens slott, murrenovering och byte av stolpmaturer, antikvarisk medverkan
2021:59	Edenberga brandstation, renovering av slangtornet, antikvarisk medverkan
2021:60	Lottens, Västträl 2:10, ommålning av bostadshuset, antikvarisk medverkan
2021:61	Rudan 3, Gårdshus, antikvarisk förundersökning
2021:62	Dagsås kyrka, dagvattenhantering, antikvarisk medverkan
2021:63	Dagsås kyrka, bergvärme, antikvarisk medverkan
2021:64	Landa kyrka, exteriör renovering, antikvarisk medverkan
2021:65	Tullhuset, Varberg. Antikvarisk konsekvensbedömning
2021:66	Solbacken, Torpa-Kärre 6:14, Antikvarisk förundersökning
2021:67	Slottsmöllans djurstallar. Ny taktäckning, Antikvarisk medverkan
2021:68	Sprotorp 1:4, Falkenbergs kommun, Slöinge socken, Arkeologisk utredning
2021:69	Hunnestads kyrka, ramp, antikvarisk medverkan
2021:70	Färgaryds kyrka, omtäckning av koppartak, antikvarisk medverkan
2021:71	Långaryds kyrka, utvändig renovering, antikvarisk medverkan
2021:72	Mesolitisk flinta och gravhög L1997:6640, Kungsbacka kn, Frillesås sn, Arkeologisk Utredning och avgränsande förundersökning 2021
2021:73	Kinnareds kyrka, hussvampsskada i takfot, antikvarisk medverkan
2021:74	Brunsbacka sågkvarn
2021:75	Landeryds godsmagasin. Rapport över renovering
2021:76	Kapellkyrkogården, kulturhistorisk inventering
2021:77	Förromerska eldar under gång- och cykelbana, Töllstorp 2:8/S:5, Ljungby sn, Fornl. L2019:7068, L2019:7069, L2019:7070, L2019:7071 och L2019:7072, Arkeologisk förundersökning
2021:78	Boplatzlämningar väster om Lugnarohögen i Hasslöv, Laholms kommun, Hasslövs socken
2021:79	Trönninge damnanläggning, Trönninge socken, Påarp 6:4, 4:6 och Trönninge 5:112 och 1:116. Arkeologisk utredning.
2021:80	Sankt Clemens kyrka, invändiga renoveringsåtgärder, antikvarisk medverkan
2021:81	Skrea kyrka, utvändig renovering, antikvarisk medverkan
2021:82	Arkeologi inför ny gång- och cykelväg i Tjärby, Tjärby och Laholms socknar, Tjärby 2:18, Lilla Tjärby 1:3, Lilla Tjärby 1:13, Lilla Tjärby 1:66, L1996:1912/ Tjärby RAÄ 11, Arkeologisk utredning, förundersökning och undersökning.
2021:83	Kallbadhuset i Varberg, Kulturhistorisk utredning.
2021:84	Strömma kvarn, antikvarisk utredning inför förbättrad fiskvandring
2021:85	Lilla Torg, Halmstad stad, L1997:3939, L1997:4462. Kulturhistorisk och arkeologisk förstudie
2021:86	T4 Hässleholm, Markan, antikvarisk förundersökning
2022:1	Fortsättningen av den arkeologiska utredningen inom Norra Villmanstrand, Halland, Halmstad kn, Snöstorps sn, Arkeologisk utredning 2021.
2022:2	Tre fornlämningar inom Trönninge 2:27. L2020:3647, L2020:3649, L2020:3653, Arkeologisk förundersökning.
2022:3	Skogskyrkogården i Falkenberg, kulturhistorisk inventering
2022:4	Alafors kvarnmiljö, antikvarisk utredning inför förbättrad fiskvandring
2022:5	T4 Hässleholm, Matsalen, antikvarisk förundersökning
2022:6	Arkeologisk. utr. 2021 inför den nya Slottsmöllebron, Halmstad 9:14 och Halmstad 10:26 m fl
2022:7	Köinge kyrka, Utvändig renovering, antikvarisk medverkan
2022:8	Arkeologisk utredning inför solkraftspark i Harplinge. Harplinge sn, Arkeologisk utredning steg 1

KULTURMILJÖ
HALLAND